

Te Pipiwharaura, He Kupu Whakamarama.

NAMA 77.

GISBORNE.

HURAE, 1904.

TE WHAKAPONO NOA.

KI te pakeha e rua nga tu o te whakapono, he whakapono noa (credulity) he whakapono tika (faith). He take ano i whakapono ai ratou ki te Rongo Pahi, na te mea e tino mohiotia ana te taenga mai o te Tama a te Atua ki te ao, i mohiotia ai ia ko te Tama a te Atua no te mea i mahia e ia nga mea kahore nei e taea e te tangata. I mea a Mahomete he poropiti ia na te Atua oira kahore rawa ana merekara hei taufoko i tama kupu, na konei ko te whakapono o te hunga i whakapono ki ia ia he whakapono noa. Kahore rawa he tohu na te Atua i homai te paipera koura ki a Hohepa Mete, otira i whakapono etahi tangata ki ana korero he whakapono nca tenei. Ko te whakapono o te Maori ki nga tohunga he whakapono nca. I mea a Wereta i puta mai te Atua ki ia a, a i whakapono nca etahi tangata ki tana kupu. Ko nga tangata whakapono noa ko nga tangata kei te kaha tonu te ngakau maori. I nga wa e kuare ana te iwi Ingarahi i whakapono ratou ki nga mea e whakaponoia noatia nei e te Maori, otira kei te kata ratou ara o o ratou uri ki nga mea teka noa i whakaponoia e o ratou tupuna, waihoki kei te haere mai te wa a tenei aro hoki "kua pa te titaha kei te take o nga rakau," e kite ai te Maori i to ratou tamariki ki te whakapono nca ki nga mea tito. E kore rawa etahi tama i Maori tino matau e whakapono ki nga mahi tohunga. He matauranga ano te etahi tangata o te maori otira he matauranga maori kahore i puta mai i roto i nga kura na konei te tangata i whakapono noa ai ki nga mahi tinitihanga a nga tohunga maori. Ka marama i konei te tikanga o te kupu e mea nei, "E mate

ururoa te mato o te whakapono maori," "Superstition dies hard." E tino miharo ana matou ki etahi tamariki i kurahia nei ki Te Aute ki to ratou whakapono noa ki nga mahi tohunga, hua noa matou kua whiti atu ratou i te pouritanga ki te maramatanga kahore kei te keiri tonu ia te whakapono maori i o ratou ngakau. Ka tino tika mo ratou nga kupu i runga ake nei ara, "E mate ururoa te whakapono maori."

Hei tino whakamarama i te whakapono noa ara i te whakapono maori me whakataki ake e matou tetahi korero mo etahi maori tau ngahere o Turanga nei. Ko te wahi i mahi ai e nei tangata ko Poututu, 150 nga eka o te ngahere hei tuanga ma ratou, £1 2 6 te utu mo te eka. Ko ta ratou tino mahi i nga ahiahi he "kopana" ara ko te takaro a te pakeha e pupuri nei nga ringaringa ki te teepu ki te pouaka ranei kia nekeneke ai te teepu kia kopana ake ai ranei i runga i nga patai iho, e ai te kerero a nga tangata whakapono ki tera tikanga, ko matou hoki kahore ano kia rongonoa i te pouaka e kopana ake ana e nekeneke ana ranei.

He korero na nga tangata o Turanga nei i nga rerenga o Te Keeti i te Kawanatanga e whai ana i a ia ka hunaia e ia ana moari £1500 ki Makaretu. Na i nia e te tohunga o enei tangata ki to ratou ata kopana kia whakaaturia ki a ratou te wahi i takoto ai nga moari a Te Keeti, a whakaaturia ana e te atua kopana. Ko te huringa tenei o nga whakaaro o nga tangata nei kua mea kia whakarerea ta ratou mahi, e 50 ano nga eka i te tu, kia whakarerea te £170 pauna, kia tikina ko te £1500, te mea kei te puranga, heci ano te mahi ko te whawhao ki te patea i te mea hua whakauria mai e te atua te

wahi i takoto ai. I te atatu ka eke nga tangata nei ki o ratou hoiho, ka haere mai i Poututu ki Makaretu, i tata pea ki te 40 n'aero te tawhiti. Engari i whakatupato ano a Ruka, te waka o atua "kopana," kia kaua e tata mai ki a ratou ta ratou hoiho peeke kei noa ratou i nga kai i runga i taua hoiho. Ka haere te iwi nei, ka titaha te ra ka heke te rangi, nawai ra ka tinga te hoiho o te tohunga. Nawai ra i wabo te wai ka uru kei te kuri, kua timata te whakawareware a te tohunga, kua weli kei mau tana tinibanga, ka ki e kore e kitea te puranga moni no te mea i tata rawa mai ki a ratou te hoiho hari i nga kai. No koni kua mohio nga hoa kua oti ratou te tinibanga, kua riri ki a "kopana." Kati ano to ratou raratanga te tinibanga, tena no te hokinga atu ki ta ratou mabi ka kiia mai e te pakeha kia hoki mai, kaore hoki i homai te utu.

Ma tenei korero e ata whakaatu te whakapano noa o te Maori, a me korero ake pea i koni he kupu-whakarite na te pakeha. I tetahi kuri e whakawhiti ana i te arawhata me te iwi i tona waha ka kite iho ia i tona ata i te wai na ka mea ia kia tangohia e ia te iwi a te kuri i te wai. No tana apunga i te ata ka makere te iwi i tona waha ki te wai heoi ka ngaro tana kaore hoki i mau i a ia te ata. Ko te he o te kuri nei he apo, ko to nga tangata nei he kuare. I ngaro te utu o ta ratou mabi, i ngenge noa hoki ratou i te whaingā i te atarangi. Mana noa enei tangata e aro atu ki nga mabi kehua ki nga mabi tohunga a muri ake nei. He pepeha na te pakeha, "I pouri ratou engari i matau."

MO NGA KORERO O TE PIPIWHARAU-ROA.

KI TE ETITA O TE PIPIWHARAUROA.

E HOA ka pai pea koe ki te tuku atu i nga kupu torotoru nei i roto i tooku ngakau hei titiro ma nga iwi, ma nga hapu, ma nga huihuinga rangatira o nga iwi Maori me o tatou hoa pakeha i a wahi i a wahi o te motu nei i te putanga mai o te ra tac atu ki tona torenge-tanga. E hoa ma kei te whakapai ahau ki te whakaatu a "te karere a Mahuru" o Ngatiapa e mau nei i Te Pipiwharouroa Nama 76 i taia nei i te marama o Hune, mo tana whakaatu i kaha rawa ia ki te whakatupu hipi, kau, hoiho, poaka, manu hoki, heoi ki-

hai i taia e ia te whakerare nga tikanga Maori nga mate tupapaku, nga awhina i nga ope haere mai me nga huihui whakahaere tikanga Maori. Heoi mo tena.

Kei te whakahe ahau ki etahi o nga kupu a Perere Peneti e mau nei i taua pepa, e kii nei ko nga tamariki Maori noho i nga takiwa kore kura e abei ana ki te tango karahiipi. Kia tae ai ki te kura koiā nei taku whakahe ki a ia no te mea ka nui nga tangata tino mohio ki te kura kua mau ki te whare herehere i te mohio ki te whakanui atu i nga moni ki roto i te tiaki kotahi me era atu mahi he a te matauranga, kei te mohio koutou. Kati eua.

Mo etahi o nga kupu a "Tu Teina Tipu o Tuta Nihoniho," i taua pepa ano e ki nei ia ko te whika o te kararehe e 666. Ko taku whakahe ko tenei kupu ana, kaore he tangata i te ao e taia ai nga wahi katoa o taua whika e 666. E hoa ki tooku matauranga e taia e te tangata te rapu nga wahi o taua whika. Ki a au ko te whika o te tangata he 3 ko Te Matau, ko te Tama, ko Te Wairua Tino Tapu, no te Kararehe he 6. Kei roto i te 6 te 5 e noho ana. Ko te whika o te kai-hanga o te rangi me te whenua he 7, ko te whika o te Karaiti he 9 kei roto i te 3 me te 6 a ia e noho ana huihuia ka 9 kei te 62 o nga waiata kei te 9 o nga rarangi korero ai me mutu ki te ro o koi ana te kai rapu. Tetahi me korero e koe i te 36 o Matiu, kei kona te whakatangatanga o te whika kararehe e te Karaiti i tona hokinga mai i te rangi. Kei te mohio tatou katoa inaianei kei a te Karaiti te mana o te rangi me te whenua. Heoi tena.

E hoa ma he whakaatu tena na ku ki a koutou heoi ano te mabi pai ma tatou he titiro atu ki o tatou whenua Maori i riro pohehe i o tatou hoa pakeha ki tenei tu utu ki te paraharaha, ki te kohua, ki te titaha me era atu mea he a te pakeha, he tinc mea nui tenei hei ata whakaaro ma tatou i nga ra e haere mai nei ko ahau he tangata kaore e whakatupu hipi ana, kau, hoiho, poaka, manu hoki i te kore whenua hei nohoanga. Heoi tena.

He tangata ahau kabore kau i tukua e toku matua e Netana Hetaraka Tongo ki te kura. Heoi tena, kia ora tatou katoa i raro i te maru o to tatou Ariki o Te Karaiti.

Heo ano.

Na to koutou hoa aroha
na Hetaraka Tongo,
O NGATI HAO.

Whare Porangi, Akarana,
Hune, 29, 1904.

NGA HANGA A NGA TOHUNGA MAORI.

(E kore e tau te he ki te Etita mo nga korero tuku mai a nga tangata.)

KI TE ETITA O TE PIPIWHARAUROA.

E HOA tena koe. Tenei etahi korero, ma te Pipi e mau atu ki nga marae maha, hai titiro ma te mohio, ma te kuare ma nga rangatira ma nga ware. Ko enei korero, e rite ana ki nga korero i roto o te Pipi e korero nei mo nga mahi tohunga ara mo Karepa raua ko Wereta. Me korero au no te mea i kite a konohi au i whakarongo a taringa mo Karepa o Waiapu. He pono ano ana mahi, te tahi wahi i kitea hoki e ia te whaiwhaia o Raukokoro ko Ramari tetahi, ko Taitoko tetahi i whakaae raua i whakahoki i a raua mahi makutu. Ko te ki a taua Karepa na te Atua tonu tana mahi, kaore he mahi maori. I tae mai ratou ko tona ope ki Te Kaha, hui katoa taua ope e 50, no nga tangata o Raukokoro ka eke ki te 100 te taenga mai ki Te Kaha ka kiiia e nga tangata o Te Kaha me tiki tetahi wahine rangatira i tona kainga. Ka haere ora mai te wahine nei i tona kainga, te taenga mai ki Te Kaha ka huri katoa nga tangata o Te Kaha ki te mahi a taua tohunga ki tona karakia ano hoki ka uru hoki te wahine nei ki taua mahi, no tona urunga ka porangi kino atu te porangitanga; ka whakaritea e te tohunga ma ona tohunga i raro i a ia e tiaki, heoi i roto i tona porangi, ka mahia kinotia ia e tetahi o aua tohunga. Kati he mahi pai ki taua mahi te pora inahoki kaore he pehea ma taua mahi kohuru inaianei.

Tetahi ko nga kaanga a nga tangata whenua pau katoa i taua rau hoiho o taua ope kaore e herea, haere tonu ai i waenga o nga kaanga, kaore e aro ake, kua riro katoa nga whakaaro i taua mahi; ko te ora tonu tenei o nga Maori o Te Kaha he kaanga.

Heoi ano na to hoa i roto i te whakapono.
na TE NGAKAU POURI.

Te Kaha,

Hurae 6, 1904.

I rongo matou i peia enei kaumatua ki te ngahere noho ai a mo te mate atu pea. E tino whakabe ana matou ki tenei tikanga, ki te whakapono noa hoki o te tangata ki nga korero a nga tohunga. Kua rongo noa atu a Karepa he tangata a Ramari raua ko Taitoko e whakapokia ana mo te mahi makutu na kona ia i whakapae ai ehara i te mea na ona

kehua paitini-hau i whakaatu ki a ia. He tika ano pea i mea a Ramari raua ko Taitoko he mohio raua ki te makutu a i whakamatau pea raua ki te karakia kia mate etahi tangata, otira e kore rawa tetahi puruhi e mate i a raua karakia ahakoa mate atu raua e karakiaana. Tena koa ina whakaakona tetahi tamaiti tetahi pakeha ki nga karakia makutu a tera pea e whakamatau noa ki te karakia, otira ko nga tangata kuare anake e whakapono e mate te tangata i runga i nga karakia a taua tamaiti raua ko taua pakeha. Kei konei tetahi wahine no te uinga mehemea nana i kawe kia makututia tetahi wahine atu, whakaae ana, na ko tana whakarereanga e tana tane. He tika i meinga e tenei wahine kia whaiwhaia tera atu wahine otira ko te ki mai ki a au na reira i mate ai, e rorirori au ina whakaae.—ETITA.]

TE PAAHI A MARAKAIA.

Ko toku hiahia kia tohungia katoatia nga korero a taua a te Maori o tua whakarere nga whakapapa, nga whakatauki, me nga kupu pepaha, no te mea kei te haere mai nga ra e ngaro ai enei korero ki te kore e tubituhia. Ina koa he tino pepaha na Ngatiporou, "Te Paahi i te whaare!" Ki te kore e tubituhia tenei pepaha, mea ake e kore e mohiotia tona tikanga, te tangata hoki nana i whakapuaki, na konei ahakoa ehara tona timatanga mai i te pai, heoi ra he pepaha tawhito kua horapa ki tenei takutai katoa.

I tutaki etahi tangata ki roto i te whare waipiro, ko Marakia tetahi, he kaumatua no Ngaiterangi, ko Reporua te kainga. I maroke te kaki o Marakia, engari kaore ana moni, katahi ka whawha a Marakia, ki nga pukoro o tana tarau me te mea nei e kimi ana i ana moni, i mohio tonu ra ano ia kahore kau ana moni. Ka mutu tana whawha, katahi ka mapu te manawa o Marakia ka nanu, "E, te paahi i te whaare!" ara kua mahue atu i a ia ana moni kei roto i te paahi i wareware ra i a ia ki tona whare i te kainga. Ko te tikanga o tana nanu kia rongo mai ai nga hoa; no te rongonga ra i a Marakia e nanu ana ka ui mai, "E Mara, he aha to nanu," ko Marakia "Ina ra mei kore ana te paahi i wareware atu ki te whare kua whiwhi inu tatou." Ko te hautetanga tenei o Marakia e ona hoa. Heoi inaianei ki te kore he moni a te tangata ka pepaha, "E . . . te paahi i te wha . . . re!"

HE TARUTARU TIPUA.

KEI Amerika-ki-te-Tonga tetahi rakau, e kiia ana ko te *rakau kau*, i kiia ai ko te rakau kau no te mea ki te tapahia ka heke te wai ma rite tonu ki te wai-u. Ki te heke te wai o tenei rakau ka paepactia e te tangata hei inu mana.

E kiia ana ano tetahi rakau ko te rakau taro, ko ora hua i rite ki te taro ara ki te paraca. He tino kai tenci na nga mangumangu.

Kua rongu pea tatou katea he tino kai na te Wiwi te pepoketuaara te poraka; he kai na te Hainamana te ngata pupu me te kohanga manu. Kei pohehe te tangata he kohanga paru, pihipibi ranei, ko wai oti te tangata e kaha ki te kai wero hoihoi, huruhuru hipi, otataka maroke, maramara kakahu engari he kohanga na tetahi manu meana, he mea hanga ki te rimo tana kohanga.

Kei te nootitanga o Panama tetahi putiputi e tupu ana he putiputi tino ataahua ko tona ingoa ko te wairua tapu (Flor del Espiritu Santo), tipu ai i roto i te rakau popopo, ko ena puawai he ma, kei roto o te puawai he mea ma rite tonu ki te kukupa, he tohu no te whakaiti no te tapu, na konei i huaina ai e te Paniora ko te wairua tapu.

I kitea e tetahi pakahi ki Amerika-ki-te-Tonga tetahi putiputi inu wai (the drinking orchid). Tupu ai ki te taba o te wai, ko tetahi o nga tata toro ai ki te wai, i mahara ia he pakiaka, no tana whakapanga atu i tona ringa ka heki te pakiaka ra, ka pokai ki waenganui o te putiputi. No tana tirohanga ka kitia e ia he puare te pito. No muri mai ka tiakina tonutia e ia, nawai ra ka kitea e ia ka toro ano te tata ki te wai, na mohiotia ara e ia he waha inu wai tera no taua putiputi. No roto tenci korero i tetahi nupepa Karaitiana ko te ingoa ko *Our Boys Magazine*.

PITCPITO KORERO.

£174,445,271 nga moni o Ingarangi i pau mo te inu waipiro i tera tau.

E kiia ana kua tata to eke ki te £20,000,000 nga moni a Anaru Kaneki kua tuwhaina e ia ki te ao katoa mo nga mahi aroha.

Ko te rua koura o Waihi tetahi o nga tino rua koura o te ao. Ka £3,411,116 nga moni katoa kua taea, neke atu i te £50,000 e taca ana i ia marama i ia marama.

HE PAREKURA NA TE NGUTU.

KO nga tangata anake kua mamac i te ngutu tangata te ngau kino e mohio ana ki te tikanga o nga kupu a Rawiri, "ka luna ratou e koe ki roto ki te tenei, kei tata ki te ngangautanga a nga arero." He naka-hi, he hoari koi, he hoihoi hou, kua makere nei te paraire kei te kawhahina te tangata ko tenei te rite o te arero. Ima koa kua puta mai nga rongu kua hinga he parekura ma te arero wahine kei Tokomaru, he wahine moe tane. I nga mahi tekau-ma-rua a Wereta ka waiho tonu ko tetahi o nga apotora hei tiroiro i tetahi wahine katahi ka whakahopukia e te tangata, ka korerotia kei te puremu. Na tona koka tonu i whakakaha te korero mo tana tamaiti, ko te pouritanga o te ngakau o tamaiti nei ka patu i a ia. I tangohia e ia nga upoko o nga maati ka kauroria ki te wai katahi ka inumia, hemo tonu atu ia. No te tononga a te takuta kia wahia te kopu kahore nga Maori i whakaae—hei aha ra te tinana i uhu-pohotia ai kua mate ra heki i te ngutu tangata te kohuru. Tetahi iwi kino, kino atu, he wahine ki te titaritari korero, nui atu to ratou hari ki te rongu ratou i tetahi korero kino hei whakamomonatanga ma ratou, "he urupa puare noa o ratou korokoro."

I te kohurutanga a tenei tamaiti i a ia ano ka mea te tangata na te tika o te whakapae i kohuru ai. He tikanga weriweri ano tenei te korero kino ki te hunga mate kahore nei he reo hei whakahoki ake i te kupu kino, tetahi ano e kohuru ana etahi tangata pai, haka-kore, i te nui o te pouri mo te kinonga o o ratou ingoa. E te iwi, e ako ki te paraire i o tatou arero kei ngau tuara, kei whakakino i te ingoa o te tangata—waiho ma te kino e whakakino kama na te arero. Ki te he te tangata kua he rekareka, no Hatana tena whakaaro, engari me pouri mo te takanga o tou teina, ko tenei to te Atua ahua, ko Hatana anake te mea e rekareka ana kia hara te tangata.

I mea to Ingarangi tangata matau:—

Ko ia e tahae ana i aku moni e tahae ana i te kore noa iho.

He taonga ano, he korekore noa iho.

Naku, na tahi atu, kua ponongatia ki te mano.

Otiira ko ia e tahae ana i toku ingoa pai.

E tahae ana i te mea e kore nei e whakarangatira i a ia.

Otiira e tino whaka-rawakore rawa ana i a au.

I RIRO I TE TUAWHIOWHIO.

KO te tamaiti nei i hoki mai i te kura, tona taenga mai ki te kainga ka haere ki te whiu mai i ana kau katahi ia ka haere ka tae ki tetahi wahi parae ko te putanga mai o te tuawhiowhio kahakina atu ana te tamaiti nei ki te ao o te rangi rere haere ai penei me te huruhuru manu te ahua, ki te whakaaro, te tiketike o te tamaiti nei ki te ao o te rangi rere ai e 200 putu. Heoi i tūpono tonu tona tipuna ki te takiwa i kawhakinua atu ai tana mokopuna. Ko te kiteanga atu o te koroua nei ko tona mokopuna e rere haere ana katahi ka aue haere noa iho i raro me tona whai haere tonu he roa te takiwa e whai haere ana iu me tona tangi tonu katahi ka rongō mai te papa o te tamaiti ko tona putanga mai ki waho kua kite tonu mai ia ki tona tamaiti e rere haere ana i roto i te tuawhiowhio e hurihuritia ana ko tana omanga atu ki te takiwa e rere haere ra tana tamaiti me tana karanga tonu me tana tangi. "E Hana, e Hana hoki mai, e Hana, hoki mai," hua noa pea tangata nei kei runga i te omeone otira na te nui o tona poari pea i para ai ia. I a ia ka roa e whai haere ana raua ko tona papa, te tipuna o te tamaiti nei me te kaha tonu o ta raua tangi, me ta raua aue haere, katahi pea ka puta te aroha o te atua ko te whakalohinga iho i te tamaiti nei ki te hunga ngakau mamae kaati pai tonu ta te Atua whakalohinga iho ina hoki ko te ahua o te heke iho a te tamaiti nei penei tonu me te mca nei he mea arawhata he mea ata tuku na te ringa tangata tau noa iho ki te aroaro o tona papa. I te taunga iho ko tona ahua e whakahemohemo ana ko te rerenga atu o tona papa wahaia ana ki te kainga otira he roa tona takotoranga i runga i te hemo hoki ake ana tamaiti nei ko te ao marama nei otira kihai i rea tona oranga i tenei ao hoki atu ana ano ia ki te ao o te pouri o tona tinana.

Ko nga tau o te tamaiti nei ka 14 ka uru nei ia ki roto i te tuawhiowhio e 2 tau i muri iho katahi ka tino tangohia atu tona wairua ki tona okiokinga ara ko te wahi i ki ai a te Karaiti ki ana akonga ka haere ahau ki te taka i tetahi wahi hei tukunga ake mo te hunga e aroha ana ki a au. Ko te ingoa o tona papa ko Hori Waikari.

Heoi ko te tangata e u ana ki a te Karaiti e kore ia e kite i te mate ake ake engari ka whiwhi ki te oranga tonutanga.

na P. T. M. K.

Te Atarua,

Hune 18, 1904.

KUA HOKI ANO KI TE MAORITANGA.

EHARA i a matou enei korero e whaiake nei, engari he mea tango mai no te nupepa pakeha ara no te OBSERVER, Akarana. I mea taua nupepa: I te mea ko Ta Wiremu Matini te kai whakawa tumuaki o Niu Tireni, i a raua e nobo ana ki Akarana, ka whakaturipia e tana wahine tetahi kotiro Maori hei tamaiti whangai irana, a i mauria hoki taua tamaiti ki Ingarangi. I tukua tenei kotiro ki nga tino kura nunui. I tona hokinga mai ki Niu Tireni e toru nga reo i moioio i tenei kotiro Maori, i rite hoki tona ahua me ana tikanga katoa ki ta te tino wahine pakeha. I marena ia ki tetahi tino rangatira o Hauraki ko Nikorima Poutotara te ingoa, a i te rangatira o tana tane i tona pai ake hoki i whakanuia tenei wahine e nga pakeha o Hauraki me o Akarana. He reo reka ki te waiata na korei i whaia ai te wahine a Nikorima e te pakeha kia waiata i nga po waiata, Nawai ra ka puta mai te whakaaro ki te wahine nei kia hoki ano ia ki nga tikanga bakurara a tona iwi. Ko tona matauranga ki nga tikanga pakeha i pania noatanga ki waho o te kiri. I mutu haere tona hiahia ki nga tikanga pakeha nawai ra kua kore raua e whakapiri ki te pakeha, ka whakarera hoki o ia te tikanga whakakahu a te pakeha, ka mau ki nga potae o te tane, ki nga tiakete ki nga panekoti wherowhero, e tino pirangitia nei e te wahine Maori. Nawai ra kua rite tonu tona ahua ki nga wahine kahore nei i whakaakona ki nga tikanga pakeha, heoi ano e mohiotia ai he wahine tino matau ia me te oherere o tana korero pakehatanga, te pai o tona reo. He tokomaha nga Maori penei me te wahine a Nikorima, e hoki ana ano ki nga tikanga a o ratou tupuna. He tokomaha nga tamarii tane e tae ana ki nga kareti, otira hoki ana ki o ratou kainga naho mangere ai. I tino inu te wahine a Nikorima i nga wai reka o te matauranga pakeha, otira whakareera iho e ia hoki ana ano ia ki nga tikanga o te kainga maori. E kitea ana tenei wahine i nga tiriti o Akarana, otira e kore rawa e mohiotia he nui ake tona matau i te te tokomaha o te pakeha e popoke nei ki Kuni Tiriti.

Kaore matou i te whakaae ki enei korero katoa, ahakoa he tika ano pea. He aha ra hoki te take e hoki nei ki te weriweritanga nga wahine pakeha ka mano nei nga tau i roho ai i roto i te matauranga? Kahore rawa i teitei te takanga iho o te wahine Maori tana ko te pakeha he tino teitei tona takanga ki raro.—ETIHA.]

RUHIA ME TIAPANI.

I TE pakanga ki Telesze i Manakuria ka hinga he parekera nui o te Ruhia ; e kiia ana kei waenganui i te 10,000 me te 15,000 o te Ruhia i mate, i taotu, i mau herehere ; i whati whakariharaha te Ruhia mahue iho nga pa nga kai nga paura. Kore rawa te Tiapani i hoki whakanuri. Ko te tino take i mate ai te Ruhia he tika no te pupuhi a nga purepa, he karu hoki no nga toa o te Tiapani ki te kohikohi i nga apiha o te Ruhia. I piki o ratou toa ki nga pukepuke heoi ano ta ratou mahi he tango i nga apiha o te hoa riri a nawai ra ka tata tonu te ngaro o nga apiha o te Ruhia.

I tonoa e Atimira Toko etahi o ana kaipuke ki te paapa i nga kaipuke o Ruhia i Poota Aata kia puta ki waho. I te putanga ka kikiritia e te Tiapani i te huna no te kitenga o te Ruhia ka heki, i te kuiti o te ngutu o te wahapu i te heke o te tai ka tau i waho i raro i nga pa, katahi ka kikiritia ano e nga poti topito o Toko, pakaru iho etahi o nga kaipuke o Ruhia kotahi te mea i tetohu ko te Peresviet e 750 nga tangata i mate. I kitea te tino toa o tetahi poti topito, i tae rawa ki roto tonu i nga kaipuke o te Ruhia katahi ka taparatia otira i honea, hoki ana ki te matua.

Kotahi te manua o Tiapani i pakaru i te maina no te nui o te koihi i haere ke ai ki te wahi i reira nga maina.

Kei te whawhai tonu i nga wiki katoa, ko te Tiapani kei te whakaeke tonu i nga pa o te Ruhia kei te a haere hoki i te Ruhia ki te tuwhenua o Manakuria. Kua tata te Tiapani kei Rirangianga he pa nui no te Ruhia. Ki te horo teroi pa ka hoki te Ruhia ki Mukutene, ki te horo a Mukutene ka heke ki Hapini ko te pa nui rawa tenei, ko te pa whakamutunga o Ruhia. Tino nui atu te toa o te Tiapani, ko Tianara Kuroki raua ko Tianara Oku e a haere nei i te Ruhia. He maha nga parekura e hinga ana o tetahi taha o tetahi taha, engari no te Ruhia te nuinga, ko te tikanga ia ko Tiapani e nui te hinganga ko te taha whakaeke heki. Kua riro i te Tiapani nga huarahi.

Ko Poota Aata kei te karapotia tonutia e te Tiapani, kei te kutia kei te kopania a e kore hoki he oranga no te mea ka tukua e te Ruhia mana aro ia e whakaora. Kei te whakatata tonu te Tiapani kei te tango i nga pa i runga i nga maunga kei tauranga mo nga purepa kia hangai ai te pupuhi ki roto i te pa. He maha nga whawhaitanga i hinga ai tetahi taha otira kaore he hickinga o te Ti-

pani. Mehemea ki te waiho noa a Poota Aata ma te mate kai e patu, kua kore hoki he huarahi kai atu. Ki te whakaaoro tara te Ruhia e whai kia ora o ratou manua ara me oma ki nga wahapu o era atu iwi. Heoi ko Toko kei waho tonu e whakamokamoka ana. Ka mate a Ruhia, ka pari te ihu, apopo ngaro ai te haunga ahi i te Rawhiti.

RONGOMAI-TAWHITI.

Kua mate a Kurutia, tumuaki o te Paa. I mate ki Iuropi.

E ai te rongu e haere mai ana a Rore Rapata ratou ko tana wahine me tana tamahine, a tera tau, kia kite i Niu Tiroi ara i ona wahi atahua.

I te purei whutupoortanga o nga Tamarii ki o Te Aute ki te Kareti nui o Poihakena, hinga ana ratou, e 6 a ratou puina e 9 a tera taha. I to ratou pureitanga ki tetahi kura e 29 a ratou e 3 ano a tera taha. E whitu o ratou pureitanga, kotahi ano to ratou pureitanga i mate ai ratou.

TE PAREMETE.

Kei te whakahaere ano a Te Hetana i tana Pire Waipiro i hinga nei i tera tau engari kua whakangawaritia iho.

Na Meira, mema o Taranaki, te pire kia riro ma te Iwi Maori ano e postoi i te postitanga mema, to ratou hiahia kia kaitia te ina waipiro i a ratou, wahine, taue, kia ina tonu ranei ratou i te waipiro.

Kei te whakahaerea te Pire Reiji whenua Maori a te Kawanatanga. Ko nga whenua e meinga ana kia reititia, ko nga whenua katoa i hokona mai i rihitia mai ranei i te Karaua, i te pakaha i te Maori ano ranei ; ko nga whenua i reititia i mau a kua hoki mai ki te Maori ; ko nga whenua hoki i whakaritea e te Kawana i roto i tona Kaunihera. Ki te kore e ahei nga Maori ki te utu reiti ka meinga ma nga Kaunihera Whenua e whakahaere nga whenua o nga Maori.

He nui nga kupu whakaha e nga mema mo te kore tikanga o nga Kaunihera. Whenua ka ma ha nei nga tau i tu ai kahore ano kia kitea he painga. I mea etahi mema kia turakina tenei ture.

I puta nga kupu a nga mema mo te kaha rawa o nga mahi tohunga i waenganui i te Iwi Maori. I whaka-wareware te whakahoki a Timi Kara.

HE WHAKAHOKI

KI "TE KARERE A MAHURU."

TE KUPU whakamarama utaina atu ki tunga ki to manu ki a Te Wharaurā hei nohoanga iho mānā nga toru kupu na hei apiti atu mānā ki nga take e toru a "Te Karere a Mahuru" o Ngatiapa, e mānā nei i to manu o Hune nei No. 76.

E taku potiki e te "Karere a Mahuru," Ngatiapa, ko au tetahi o nga koroua i karanga mānā nei koe na to karanga koia i mara-nga ake ai.

Mo to take I. Kei te pai chara hoki tau i te a atu i te Ture kua tu nei mo tatou engari he titiro mānā ki nga powhīwhīwhi mehē meā he a atu nei ina tetahi kupu. E i e hara-mānā ana te kai e aia atu ana.

Take II. Mo nga rongo taunaha o te mate o to tatou Pirimia. Ko au tetahi oira me whakaputa ake e au tetahi wahi o taku tangi ki to tatou Pirimia me to tatou Kawana, ka hoki nei, me to tatou Miniti Maori.

I nga ra i mua tata ake o te mateoga o to tatou Rangatira atawhai o Kūini Wikitoria, ka puta tana kupu oia ki tenei Kawana-tanga o to tatou mate, "Kia aroha, kia a'awhai, ki toku Iwi Maori, me whakamutu te hoko i o ratou whenua." Hangai tonu tenei obaki ki te taunga o Koro Ranapare hei Kawana mo tatou me te Pirimia me te Miniti Maori, he wāwā tawa ta ratou mahi, ko o ratou hono ko etahi o ratou Mema Maori. I te tau 1892 ka tiro tu te Ture Kaawibeta. I te mea kua tu nei te ture, marama tonu nga kupu poroporo-aki a te Kawana i mara o tona hokinga. Kua panuitia na ana kupu o ia hui o ia hui. Kati kei ana tonu ko te kaba o to tatou Pirimia ki te huke i te pararakau i te paahoro i te panaha a ia kitea e ia te kopura o te ora i whakastokia ra i te tau 1890. Ka whakastokia ano tenei e ia ki reira. Kati ake aku kupu tangi, kei roto i au te rawakatangā.

Take III. "Ki tau mahara mehemea kei te karakia ki a Te Karaiti i runga i te ngakau aroha whakapono pu."

E taku potiki koia ra ko te u tonu o te ngakau aroha ki a ia ko ia hoki kua aroha ki a tatou, i runga ano hoki i te ngakau whakapono ki a ia, me te pamau tonu tatou ki a ia, me te inoi tonu ki a ia i runga i tona Ingoa, a mana tonu e whakamana mānā (Hea-ni. 14, 13, 14). Ki te aroha tatou ki a ia kia mānā tonu ki ana ture (ra 15), ka inoi tonu

hoki ia mo tatou (ra 16). Kua ara nei ia i ta mate kei te ringa matau o tona Matau e kei te inoi tonu ia mo tatou (Roma. 8: 34). Ko tona Wairua Tapu ano hoki aue rawa ta-na inoi mo tatou (ra 26). Waiahoki ko tatou kia pupuri tonu i ana kupu (Hea-ni 8: 31).

I patai koe, "He aha te he o taka hahi o te Ringatu?" I te mea nau i aroha nau i whakaaro he patai ahuā whakawareware pea tenei nau, ina hoki kei te kataina to patai e nga tamariki. He mānā ra te he o te Ringatu i te tataramoā i te kōti a i te mea e ngau ana te mānā ka aroha noa ai? Ina atu ka aue, ka ngetengete, ka nganguru, ko te reo hoki tona o te mānā, hoatu kapa ki te ngira. Tena pea ia kua hono rawa te tu ki roto. Kati ra me haere atu ki te whare i te tino Rata, ko te ture o te whare kei he koe, "Kawenata Hou" (Mānā 9: 43). Kōi ana nga tino rongo, kua ano tona to tino Rata e to'uto'uto mānā na a tae rawa ki te rangi whakamutanga, "Kia whāi tate i i roto i a koutou."

E taku potiki katahi au ka kite iho he ingoa hahi ia nona te Ringatu. Kati me whāi tonu atu he kupu mānā me te Ariki ano e kore mānā ki a taua. "Whakarongo atu" (2 Kori-niti 6: 17, 18), ana kei te karanga tonu mānā ia ki a tatou kia haere atu (Matiu 11: 28 39), ana e kore e pinga e ia ki waho (Hea-ni 9: 37). Kati puta mānā ki waho o tona ingoa, he ingoa tonu to to taua nei Hahi mo te 43 o nga tau o to tatou Ariki i huaina ai ki Anatioka (Ma-tiu 11: 20), e karangatia nei ko te Hahi Karaitiāna, "Te Hahi Tapu puta noa i te ao," (Whakapono o nga Apōstoro). Kati ra puta mānā ki waho o te hahi Ringatu. I kona rawa au e whakarongo atu ana, i mahue etahi kupu o te inoi poto, a to tatou Ariki i ako iho nei hei inoi mānā tatou. "Whakarongo atu" (Matiu 6: 9 13), ana e ako mānā, "Kia peneti ta koutou mahi." Whakarerea ake e te hahi Ringatu mā etahi kupu, eon ko, pacha ke wawara ke oia ata heoi tānui a 12 Ariki kupu tapa i ak iho ai. Na kōni ra e taku potiki i whakaho, na te kupu o te pami e mānā nei, "O nga ture mo tatou a nga ra e heke mānā nei." Ture tangata me te tikanga o to patai, E i ko te ture tino puta rawa tenei. Kati ra mānā ano hoki e huta he kupu hei whakaho i to tatou ngakau, kia arua te whakaaro ki te titiro ki te taunahatanga o te ra whakamataku rawa e heke iho nei.

Mo tenei e ki nei koe, "Kua heoi taunā atu ki era hahi, ki te Mōmona ki te Pīkopo." Kati tika tenei kua tānā mānā tahi he tānā au

kei te kite tonu iho hoki a Hohepa Mete ki ta te Atua i mua e ki ra a Te Karaiti, "A te Atua i hono ai" (Matui 19: 6). Kotahi tonu te wahine ma te taane me tera kupu tapu (1 Kori. 7: 2). Kei te panui tonu a Hohepa Mete kia tai ngahuru he wahine ma te tangata, ki te kore e whakaane nga wahine tokoiva pea kia marena kia ngahuru ka whakamatea. E wai ra? E te Atua pea? E wai ranei. He whakahoki tenei "anake." E kua ana hoki e ia kia para me nga wahine a Haromona kia 1000. Ka kite taau e taku potiki kahore a te Atua whakahau kia 1000 he wahine ma te tangata.

No te hae o nga wahine a Haromona ki a ia ka taburi ia ki te hanga whakamatie mo a ratou hae ki a ia, ana ka riria ia e te Atua (Kingi. 11: 17), ki ta taua nei hoki e kite nei kotahi tonu te iiriringa (Epeha 4: 5). Ko tera anake i whakahaua ra e te Ariki (Matui 28: 19). Ki a ia taki ngahuru rama-kanga ki ro wai, taki ngahuru hoki tapahanga. I puta ano tana panui i te 19 o Oke-topa 1887, ka tae a te Karaiti ki Hiona i Uta. He karanga naana kia hui ki reira te hahi tapu. Me tetahi panui ano i mua atu i mea tera poropiti hei te 19 o Mache 1876 ka ara nga tupapaku o Parihaka, ka hoki nga whenua o nga Maori ki te tangata, engari kei te panui tonu ano inaianei. Inaoko he panui ano tenei na Tauti kei Amerika ano. Ko ta te Karaiti panui ia e kitea iho nei e taua, e pe nei ana "Otia kahore tetahi tangata e matau ki taua ra, ki taua haora kahore nga auakera o te rangi, kahore te Tama ko te Matua anake." (Maaka 13: 32). I mua tata ake o tona kakenga i whakahokia e ia te patai a ana akonga, "E kore e riro i a koutou te mohio ki nga wa, ki nga tauma, kua waiho e te Matua mana ake te tikanga." (Mabi 1: 7). Koia nei ke ta Te Karaiti panui ki te ao katoa. Mo te hahi Pikopo. Waiho ma Nga kuru Pene Haare tona hahi e taunu, ina-hoki ki ta taua nei whakarongo ko te reo tuatahi tonu tenei o te Atua i korero ai a rongo ana te 600,000 o Ihairaira i te reo Atua, "Ko Ihowa Ahau ko tou Atua" "Aua etahi Atua ke atu mou." "Kei hanga koe i te whakapakoko mou." "Kei koropiko koe ki ana mea." (Ekoruhe 20: 2-15). E ki ana a Ngakuru i ripekatia a Pita ki Roma. Koi ana ano e iri ra i roto i te whare karakia o Ngakuru. E i ehara ia he Pita rakau. Ka mutu hoki ia te tokonui o te waewae ka tau i te momimominga a nga ngutu o tai o te kua o tai o te koroua o nga mano tau ka mahu

nei. Ina ke ia a Pita tangata Apotora e whakaara ma i a Koroniria "E tu ki runga he tangata ano hoki ahau" (Mabi 10: 26). I taitahia ano hoki e Pita tangata Apotora a te Karaiti tana pukapaki i Papurua ki nga korone e noho marara ana. E mea ana ia ki a ratou kia kua rawa e karakia ki nga whakapakoko. "Kati hoki ma tatou ko te wahi o tatou oranga kua pahemo nei, hei mahinga ma tatou i nga karakia whakariharika ki nga whakapakoko." (1 Pita 4: 3). Kati e te Karere kei te pai kua taua nei hei taunu atu i era hahi i era poropiti, waiho atu ma ratou a ratou taunu atu ki nga kupu tapu a te Atua. Tetahi ma nga kupu ano i puta nei i a ratou kahore nei i rite ma ana ratou e taunu atu. Kua puta mai tetahi rongo o Hiona inaianei ka raru nga tangata o Amerika i whakarongo ra ki te reo o Tauti rana ko Hohepa Mete i a ratou moni kei te kata nga mea whai whakaaro o Amerika e tiro tonu nei ki ta te Karaiti panui, e ki nei "Ka taea e te tangata te ki ko Te Karaiti ahau." (Matui 24: 5), otiira i pumua te tiro a nga tangata whai whakaaro ki tenei kupu, "Mei taea." (Maaka 13: 22). Ka ki nga tangata whakaaro o Amerika, ana kaore i taea, me ratou hoki kaore i raru, ko koutou anake i taea i raru hoki i a koutou moni.

Kati e taku potiki e "Te Karere a Mahuru," Ngatiapa, ko he hea kupu ra o a taua nei uicinga ki a taua nei ano hei whakahanga mai ma te tangata? "Ki te rongu koe e whakabe ana me ki atu, "Kua hei whakabe kia maua engari me whakabe ki nga upoko me nga rarangi kua tuhia na." "Ki te tobe me ki atu kia tikia te teepu o Koreha i Manahune ka whakatu ai ki waenganui o Hehaa ka whakatakoto ai i te pukapuka whakataunga o a taua nei uicinga ma Tamati Ririmu e patai a ma te kai whakatau ano e panui. "Ko ahau te Huarahi, te Pono, me te Ora, e kore rawa tetahi tangata e haere ake ki te Matua ki te kahore Ahau." (Hoani 14: 6). Ki te tobe ano e koe te tangata kawea atu ki waenganui o Kaupapa-haaro o Tukerehaha ka whakatu ai i te teepu i a Tipokoruaiti ka whakatakoto ai i te pukapuka o te whakataunga whakamutuanga a ma taua kai whakataunga ano e panui. (Whakataunga 22: 18-19) Kati: kua taua e tapiri atu i Taana, kua ano hoki e tangohia he kupu i tana pukapuka a ka hoatu ko ta taua nei ki te taha, ko i raru taua nei.

E taku potiki tera ano au e karanga atu i a koe kia tae mai ki Waiapu nei kei konei te-

tahi taru kino he huna kai he patu tangata a mau pea e ngaro ai tenei taru kino.

Hei kona ra, ma te te Atua atawhai tatou tahi e taki.

Na to matua aroha,
na Momi Turner.

NGA HANGA A TE MOMONA.

KO TONA HUNGAWAI TANA WAHINE.

Wahingitana, Unahiti Teiti, Amerika,
Mashe 23, 1904.

I RUNGA i nga niunga kitea ana he tino ukaunga na te Momona te moe i te whanau kotahi. I te uiainga a te komiti o te Paremete i a Anaru Jansen, kai tubitahi o nga korero o te Hahi Momona ka mea tetahi o te komiti:—

“Na e hoa ma, e rango koutou aianei i tetahi korero whakauihato. Tokotoru nga wahine a Jansen. I moe ia i te tuakana i te teina, a no muri mai ka moe hoki i te whaea o ona wahine ara i tona hungawai.” I whakaae a Jansen ki tenei, i mea hoki ia heoi ano te huariri e ngawari ai te hungawai me marena. I mea ano ia ko Pirikamu Ianga te tangata tuatahi ki te moe i te whanau kotahi. I a Pirikamu Ianga ano e tamariki ana ka mahio ia ki etahi wahine tokorua, he tuakana he teina, he mahanga hoki. Na te Atua te kupu ki a ia kia tangohia e ia tetahi o ana wahine mana, na tonoa ana e Pirikamu kia marena ki a ia. I whakaae te wahine engari no te ata mo te marena ka matauki te wahine, ka tohea e ia ko tona teina e haere hei wahine ma Pirikamu. Otira i kitea e te poropiti tenei maninga na boreheretia ana e ia te wahine nei no nga tau maha no muri mai ka marena ia ki te mea i hiahiaa e ia.

I te hoha pea o Louis Newman, o Uta, ka whakarereketia e ia te ahua o te marena. I marena ia ki tetahi wahine raua ko tana tamaiti. Muri tata mai ka marena ano te tahi kaumatua o te Hahi Momona ki tetahi wahine raua ko tana tamaiti.

I marena tetahi pihopa Momona ki nga wahine tokono, he tuakana he teina, he tuakana he teina. E toru ona marenatanga engari tokorua wahine i te marenatanga kotahi he tuakana he teina.

Ko enei nga tino Momona i marena ki te tuakana ki te teina:—

Pirikamu Ianga, he tuakana he teina.

Anaru Jansen, kai tubitahi o te hahi, he tuakana he teina.

Lorenzo Snow, tumuaki, he tuakana he teina.

Hohepa E. Mete, tumuaki o te hahi, he tuakana he teina.

Hori Teasdale, apotoro, he tuakana he teina.

Angus M. Cannon, tumuaki, no te whanau kotahi.

Pihopa Johnson, tokorima, he tuakana he teina.

Tepene Moat, tokotoru no te whanau kotahi.

Wiremu Maughan, tokono no te whanau kotahi.

Emanuera Bayley, tokotoru no te whanau kotahi.

Hori Stanger, tokotoru no te whanau kotahi.

Alma Merrill, tama a te apotoro, tokorua he tuakana he teina.

Ole Beng, he tuakana he teina.

S. R. Parkinson, he tuakana he teina.

Hiram Watson, he tuakana he teina. I whanau he mahanga ma te tuakana he teina e wha ia i muri mai ka whanau he mahanga ma te teina he wahine.

He tino pono enei korero he mea whakamuri mai i nga nupopa pakeha. [Erua.]

RONGO-MAI-TATA.

No te 20 o nga ra o mei a Ropere Taburi i whakapangia ai hei rikona. Kei Taranaki raua ko Peneti e mui ana.

He tokomaha nga tamariki tane o Ngati-Iahungunu kei Pohakera e haka ana, ko Wi Tanikama te ratou pakeke. Haka ai raua i roto i tetahi paere tiata e kii ana ko "Tapu." Hei aianei ano enei o nga pakeke, he wahine pakeke ki te poi ko nga kakahu i whakaitia ki o te Maori.

I tino taikaha nga kapu a etahi nupopa pakeha mo Wi Pere mo tana hapai i nga mahi tohunga.

NGA TOHUNGA MAORI.

I MEA Te Whaanganui Herara;—Ko Wereta Tohunga, kei Pariroa, e tata ana ki Patea, e tinihanga ana i nga Maori whakapono nona o tenei takiwa. I tata pea ki te 300 nga maori i huibui mai, i kitea ai kei roto tonu i te pouritanga nga Maori o enei ra e oke ana. I tas he mihinare Weteriana ki te karakia i nga akonga a te tohunga, he tikanga kaore i tika ki te whakaaro a te ngakau. Ko te whakaaro o nga apotero he whakapohēhe i nga whakaaro o nga tangata, kia mahara he mana nui to ratou. I nga apotero e mirimiri ana ka matakitaki ano nga minita na tetahi minita i whakapuaki te Manakitanga, i whakapiria ai te whakepono ki te tikanga maori.

He haere tonu te mahi a Wereta ratou ko ana apotero, ki te whakapau kai ki te whakapau hoki i nga moni a nga tangata e whakapono ana ki a ratou, hei utu i o ratou haerenga no te mea he iwi atawhai te Maori. Na tetahi rangatira o Rangitikei he maha nga tana paraka e 20 e 30 ranei nga pouha titi, na tetahi atu tangata he kai ano. Ka tukua enei mea hei taatoko i a Wereta ko o ratou whanaunga rawakore ka waiho kia mate kai ana, heoi mo te kai i etahi wa he taewa anake. E kiia ana £150 te moni a nga tangata o Putiki i pau i te whangainga i te ope a Wereta.

Ko nga minita o te Rongo Pai i Pariroa kaore i whai kupu i whakaha ranei, no te mea ki ta ratou whakaaro kaore e tika.

I tūhitūhi tetahi pakeha o Raukokore, ko W. M. Swinton te ingoa, ki te Opotiki Guardian, i mea:—Kua kaha rawa nga mahi tohunga i waenganui i Te Kaha me Waipū, e mea ana au kia takahia tena mahi e nga tangata whai mana. Kua heke iho te whakapono o te Maori i to nga tau e 20 kua pahure nei. I whakapaea tetahi kaumatua raua ko tana wahine mo te makutu a peia ana ki te ngahere ki reira mate atu ai i te hiakai.

E kiia ana i te hui i Pariroa i whakapangia tetahi minita o te Hahi o Ingarangi hei "apotero." E kore e hohoro to matou whakapono ki tenei korero, ki te ki ia a te tangata he tika tonu. Tera tenei korero e uiuia Tawai ai a Wereta i a matou mo te kauwhau me te moni, oira ko ia te he. I na koa i tonu ia ki nga tangata e whakapono ana ki a ia kia tahuna ki te ahi a ratou taonga nga patu pouamu, me era atu mea ki te kore me hoatu ki a ia no te mea ki te tohu tonu ratou i enei taonga ka mau tonu o ratou mate.—[ETITA.]

HUI A TE HABI KI MAKETU.

PEPUREE 18, 1904.

WHAI-KORERO A TE PIHOPA.

E hoa ma, e nga Minita, e nga Mangai o te iwi, Tena koutou.

I ME mahi a te Hui o te Hahi Maori, he huruhuri i nga mea etupu pai ai te mahi a te Hahi i roto i te iwi Maori; nga kai-mahi hoki o tenei, ko te tangata Maori. I mua, i te kuwaretanga o te tangata Maori, he pakeha nga kai-whakaako. Inaianei kua tokomaha nga Minita Maori, oira kua korohēke etahi o ratou, i kore ai e kaha te mahi. Koia i tika ai kia whai-whakaaro nga tangata o te Hahi kia tukua he taitumariki ki te Kura i Te Raukahikatea, kia whakakōma ai hei whakakapi i te tunga o nga kaumatua ka tata nei te ngaro atu.

I enei tau ka mahue ake nei, e puta mai ana i Ingarangi he moni hei awhiina i te Hahi Maori. I te matenga o te tau 1902 kua kore he moni e puta mai i reira, kua waiho hoki ma te Hahi i Niu Tironi nei ona ake mate e whakaaro. I haere mai tenei ahu i Akarana, i te Hinota Nui o te Hahi. Tetahi tino take korero i taua Hinota, ko te whakakaha i te taha Maori o te Hahi. I tika ai te ki, "he whakakaha," elara i te mea ma te taha Pakeha anake e whakaaro, engari ma raua tahi ko te taha Maori; kia puta hoki te uaua o te taha Maori ka kakama ai te taha Pakeha ki te whakakaha.

Te ora o te Hahi, ka kitea ki te ahua o nga mahi. I mua, i te mea katahi te iwi Maori ka tūhuri mai ki te Whakapono, nui atu te ngahau o nga mahi katoa; kiki ana nga whare-karakia; e ngakau-nui ana te tini o te tangata ki te kura; me te ata noho ano te katoa. Inaianei kua rere ke te ahua. He maha nga kōinga e hapa ana i te Whare-karakia. Hei te wa o te karakia ka kitea te ngakau-kore o te tangata, me te nui haere ano nga mahi tuta. Tetahi tino take o te he ko te takahi a te tangata i te marena; ina hoki he tokomaha inaianei kua oti te marena, muri iho kua mawehē. Wareware tonu iho ta te Atua ture kia pumau tonu raua ki a raua, kia riro hoki te tokorua hei kikokiko kotahi. Ta te Atua i whakarite ai hei taonga mo te tangata, whakaputāia kētia ana hei raruraru. Kua nga matua e porangi ki te whakarare i te marena mo nga tamariki i

te mea kahore ano ana tauri ki ia aha pakeke. Kuaa hoki e marenatia i te mea kahore ano i mohiotia to raua pai ki a raua, ko tetahi tino take nei hoki tenei i hohoro ai te mawhe tetahi i tetahi.

Tetahi mahi nui ma te Hahi he whakaho-ki mai i te hanga kua kotiri ke. He tokomaha i tenei takiwa e kua nei he Ringatu. Tetahi mea e tauri mai ai te Ringatu, ko nga tikanga pai o te whakapono ki a Te Karaiti kia kitea nui ki nga tangata o te Hahi. Tena ki te tirahia mai e nga tangata o waho ko nga mahi tutu e hua ana i roto i a ratou, e kore rawa ratou e unga mai. Heoi ano te mea e puta ai i a ratou nga hua pai, ko ratou kua u ki roto ki a Te Karaiti. Kua homai hoki e ia ana Haakaranga hei mea e waii kaha ai, e whai manawa ai o ratou wai-rua, e taia ai hoki e ratou nga mibi katoa kua rite mai nei i a ia hei mahi ma ratou.

NGA MOTINI I WHAKAAETIA.

Kia puta he whakaaro ma nga tangata o te Hahi o tenei Atirikonatanga ki te tuku i nga taitamariki ki Te Raukahikatea, kua ai mo nga mahi a te Atua.

Kia ta te Hui o te Hahi Maori o tenei Takuiwa a te tau e haere mai nei ki te Pariha o Te Kaha.

Kia puta te uaua o nga tangata katoa o te Hahi, o nga mimita, o te iwi hoki, ki te whakakaha i nga mahi a te Hahi i roto o tenei takiwa.

He ki na tenei Hui kia kaha nga tangata o tenei Atirikonatanga ki te hanga whare-karakia i nga wahi katoa e hapa ana.

He patai na Rev. W. T. Periha ki te Timauki:—

Me pehea te abu ao nga tamariki o te Ringatu, e homai ana kia iriiria e te Minita Mihimare: kei te matenga hoki, kaore rawa e homai kia nehua e te mimita?

Whakahoki a te Tumuaki:—

Ko nga tamariki a te Ringatu, e kore e tika kia iriiria i te mea kibi i marama te whakaaro o nga matua kia whakatupuria ake ana tamariki i runga i nga tikanga a te Hahi hei tamariki ma te Atua, he mea tuku ano na ratou ki etahi o nga tangata tango Hapa, ko ratou hei Matuaatua, hei homai i nga tamariki pera ki te iriiri. Mehemea e parati ana e kore e puritia kua ina mate kei nehua ki ta te Hahi nelu i ona tupipaku.

He patai ano na Rev. H. Pahewa ki te Tumuaki:—

Mehemea kei te pai kia karakiatia te Karakia "Ritani," me te Karakia hoki mo te "Riringa," i te Ra tuatahi o Renei i te karakia o te pa ki te whare-karakia o Te Kaha?

Whakahoki a te Pihopa:—

Te Karakia e kua nei ko te "Riringa," kua whakaritea hei te matenga iho o te Karakia o te Ata; otira ki te kore rawa he karakia o te Ata, e kore e whakabengia te Ritani me te Riringa ki te karakiatia i to te Ahiahi karakia.

Kia puta he whakaaro ma te Pihopa, ki te Komiti o te whare kura Kotiro Maori o "Wiktoria" i Akarana, mehemea e taen ana e tuua Komiti te whakakore i ta ratou ture mo te nui rawa o nga kakahu o nga kotiro e haere ana ki taua kura.

Ko Te Atua ano tetahi kura kua taamaha rawa te uaua mo nga kakahu, kua waii hoki nga tamariki ki taua kakahu ma nei. Apuritu ki nga kakahu ke te ete o nga pukapuka. Apopo e kore nga tamariki a nga tangata rawakore e ahu te haere ki Te Atua, ahua he nui to rateu manaranga. —ERITA.

Kia whakaputaina he pukapuka i te roo Maori mo nga korero o te Hahi a-tae mai ki te "Reformation." Me tetahi, o Te "Reformation" ki matapi a votis. Hei pukapuka whakamarama ki nga tangata o te Hahi.

Kua oti tenei pukapuka te whakamaori ki te kareti o Te Rau engari kaore ano kia ina. He whakaare tika rawa tenei mo te mea he nui nga tangata e haere ana ki te tipunga mai o te Hahi o Ingarangi, e mea ana etahi: puta mai te Hahi Paopao. —ERITA.

Kia kaha nga tangata katoa o te Hahi i ia wahi, i ia wahi, ara kia kua rawa e wareware ki te whakaatu ki te Minita i nga nehunga tupapaku, i nga maneratanga, e taia ai te Minita ki te tiroiro, ki te karakia.

Kei wareware nga mema o tenei Hui ki te pihii i te kai-waipiro.

He whakapai ta tenei Hui ki te Atua mo te mahi a te Kupu Perehi Paupera, ka tutuki nei te roo tau o taua mahi. He mea tika kia puta te inoi a nga tangata o te Hahi, kia whakakabangia e te Atua te mahi e tukit nei i te Kupu a te Atua ki nga iwi katoa o te ao.

HE PANUI.

KEI a matou etahi Katikihama he akoranga ma te Tamariki mo Nga Inoi mo nga Ratapu Ki te whakaatu mai tetahi manua ana e hahua ana te tukua noatia au.

MARAMATAKA, AKUHATA.

Ka 12 ka mate te marama oh. 28m. *f.m.*
Ka 26 ka lua te marama oh. 32m. *f.m.*

- 1 M
- 2 H
- 3 W
- 4 Th
- 5 F
- 6 S

Nohopuku.

7 **Ratapu 10 i muri i to te Tokotoru.**

<i>Ata</i>	<i>Ahiati.</i>
1 Kng 12	1 Kng 13
Rom. 7	Mat. 20 17

- 8 M
- 9 H
- 10 W
- 11 Th
- 12 F
- 13 S

Nohopuku.

14 **Ratapu 11 i muri i to te Tokotoru.**

1 Kng 18	1 Kng 19
Rom. 11 25	Mat. 24 ki 29

- 15 M
- 16 H
- 17 W
- 18 Th
- 19 F
- 20 S

Nohopuku.

21 **Ratapu 12 i muri i to te Tokotoru.**

1 Kng 22 ki 41	2 Kng 2 ki 16
1 Kri. 1 23 me 2	Mat. 27 ki 27

- 22 M
- 23 H
- 24 W
- 25 Th
- 26 F
- 27 S

Maharatanga, Nohopuku.

24 **Potoromu, Apotoio. Whakapono a Atanata.**

Ken. 28 to 38	Tia. 18 13
1 Kri. 4 18 me 5	Mat. 28

Nohopuku.

28 **Ratapu 13 i muri i to te Tokotoru.**

2 Kng 5	2 Kng 5 ki 24
1 Kri. 8	Mak. 2 23 ki 3 S3

- 29 M
- 30 H
- 31 W

HE TURE TUTURU.

1. Kotahi patanga o Te PIPIWHAUROARA te marama.
2. Ko te oranga me te papa o rima hereni (5) i te tau, me nooti o te Poutepeta me pane ranei, auaua, i tiaki he pane kingi bepona nga pane o timo hiahia ana.

3. Ki te pau nga hereni a tetahi tangata, ka: mai ai ka takaiia tana Pea ki te awahi where; e iro nga putanga pena ka whakamutua te rere atu a te Pea.

4. E pai ana kia tukua wahi nga korero o ia wahi i te wahi o te Motu, engari lei te Ebia te tikanga mo ta i ana korero, kia marama te tubiruhi.

5. Me peni te tahi i waho o nga reta katoa: —

Ki Te PIPIWHAUROARA,

Te Rau, Gisborne.

HE PANU

Ki te tangata e hiahia ana ki te Rauwiri ki te Himene: he mui noa ata nga pukapuka kei a au hainaei: — ko te utu: —

He mea mui, kiri mea ... 2/6

He mea mui, kiri where ... 3/-

He mea mui, kiri pai ... 4/-

He mea mui, kiri pai rawa ... 5/6

He mea paku, kiri where ... 1/6

He mea paku, kiri pai ... 2/6

He mea paku, kiri mea ... 1/-

He mea paku, kiri pai rawa ... 3/6

He Himene 6

I. Ki te tono Himene nga Minita ki a J. Upton, Aharana, ha iti iho te utu.

Maka e utu te Pane Kaimi hei tuku atu e nga pukapuka ki a koe.

Na H. W. WILLIAMS,

Te Rau, GISBORNE.

Ki te hiahia te tangata ki te Paipera, ki te Kawenata, me tono ki te BIBLE DEPOSITORY SUNDAY SCHOOL UNION, Auckland.

Paipera, 2/6, 3/6, 4/6, me te pane kingi 1/-
Kawenata me nga ufoko whakamarama 2/6 3/-
4/6, me te pane kingi 5d.

Kawenata paku, me nga waiata 2/-, 2/6, 3/-, 3/6 4/-, me te pane kingi 5d.

NGA HUA KAREAO MA TA TATOU MANU.

5. Rev. Rutene L. Allen, Surine te Arahi, Hemi Tapaka, i te Maharatanga, Puna Tukaka.